

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора О.М. Торубари
про дисертаційну роботу Кільдерова Дмитра Едуардовича

**«Теоретичні і методичні засади забезпечення якості підготовки
майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання»**,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Обрана Дмитром Едуардовичем тема дисертаційного дослідження «Теоретичні і методичні засади забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання» **важлива і актуальна** з кількох причин. **По-перше**, сучасне українське суспільство ставить завдання до освіти по формуванню особистості, яка здатна активно, творчо включатись у продуктивну діяльність, але недостатня кількість професійно підготовлених учителів технологій, здатних ефективно реалізувати цю мету в закладі загальної середньої освіти гальмує виконання даного завдання. **По-друге**, вступила в силу дія Національної рамки кваліфікацій, а система підготовки вчителів технологій залишається застарілою. **По-третє**, педагогічною наукою розроблені новітні технології навчання з урахуванням процесів інтеграції науково-практичних галузей економіки, що рідко використовуються в системі традиційної підготовки майбутніх учителів технологій.

Варто відзначити, що дисертаційна праця має прикладний характер, тобто її основні положення і висновки мають практичну спрямованість і тісно пов'язані із педагогічною реальністю, можуть використовуватись при підготовці майбутніх учителів технологій, що засвідчено широким полем дослідження на базі семи закладів вищої освіти.

Дмитро Едуардович виконує своє дослідне завдання спираючись на досконале володіння педагогічною традицією, вільно оперуючи понятійно-

категоріальним апаратом, враховуючи сучасні вітчизняні та закордонні дослідження у галузі теорії і практики інтегрованого навчання. Поряд із **аналізом праць з теорії та практики підготовки вчителя технологій (трудового навчання)** таких науковців, як О. Б. Авраменко, І. В. Андрощука, О. В. Биковської, В. М. Бойчука, В. В. Борисова, І. В. Гевко, О. І. Гедвілло, В. Г. Гетти, Р. С. Гуревича, Й. М. Гушулей, П. В. Дмитренка, І. В. Жерноклеєва, А. В. Касперського, О. М. Коберника, М. М. Козяра, М. С. Корця, В. В. Кузьменка, Є. В. Кулика, М. С. Курача, В. П. Курок, В. М. Мадзігона, І. Д. Нищака, Л. В. Оршанського, М. І. Піддячого, М. А. Пригодія, В. К. Сидоренка, Л. А. Сидорчук, В. М. Слабка, Н. В. Слюсаренко, В. В. Стешенка, С. І. Ткачука, А. І. Терещука, Г. В. Терещука, В. П. Тименка, В. П. Титаренко, О. М. Торубари, Д. О. Тхоржевського, А. Ю. Цини, В. В. Юрженка, М. С. Янцура, С. М. Яшанова, С. М. Ящука та інших, **автор добре знає і використовує у дослідженні надбання сучасних педагогів в галузі інтеграції наукових знань**, зокрема І. М. Богданової, Б. Є. Будного, О. М. Вознюк, О. І. Гезун, С. У. Гончаренка, К. Ж. Гуза, Р. С. Гуревича, Ю. Ц. Жидецького, В. Р. Ільченко, І. М. Козловської, Д. І. Коломійца, Ю. І. Мальованого, В. Ф. Моргун, М. А. Пайкуш, О. І. Сергєєва, В. К. Сидоренка, Р. М. Собка, Г. О. Шемелюк, Т. Д. Якимович. Крім того, список використаної літератури містить достатньо джерел з проблеми дослідження іноземними мовами.

Дмитро Едуардович **аналізує предмет дослідження на міждисциплінарному рівні** послуговуючись найсучаснішими досягненнями різних наук і галузей знання. Усе це дозволяє використовуючи відповідні наукові конструкти, точно і повно відобразити різні сторони педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання.

На наш погляд Д. Е. Кільдеровим правильно **визначена стратегія дослідження**, де чітко і коректно сформульовані об'єкт, предмет, мета,

завдання, що логічно узгоджуються з темою дисертації та її загальними висновками.

Рукопис дисертації, автореферат, фахові публікації свідчать про **достатнє володіння здобувачем понятійно-категоріальним апаратом**, що є однією із важливих передумов успішної наукової творчості.

Не викликає сумнівів **наукова новизна одержаних** Дмитром Едуардовичем Кільдеровим **результатів**:

– *розроблено* авторську концепцію забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (система теоретико-методологічних і науково-методичних ідей, положень і принципів інтегрованого навчання, норм і правил професійно-педагогічної підготовки, які ґрунтуються на системному, акмеологічному, синергетичному, компетентнісному, діяльнісному та інтегративному підходах), що є основою педагогічної системи забезпечення якості підготовки студентів;

– *створено та апробовано* педагогічну систему забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання, що складається з сукупності взаємопов'язаних компонентів – методологічного (методологічні підходи: системний, синергетичний, акмеологічний, компетентнісний, діяльнісний, інтегративний; принципи особистісної спрямованості змісту, наукової цілісності навчальних дисциплін, комплексності, взаємозумовленості, єдності змістової та процесуальної сторін інтегрованих навчальних дисциплін); змістового (визначення і терміни з професійно-педагогічної підготовки; знання сучасного стану та актуальних проблем забезпечення її якості; знання правил, норм професійної і педагогічної підготовки; знання про процеси комунікації та суб'єкт-суб'єктної взаємодії; знання організації професійно-педагогічного оцінювання); методичного (форми навчання: навчальні заняття, самостійна робота студентів, практична підготовка, контрольні заходи; методи навчання: словесні, практичні та наочні; засоби навчання); суб'єктного (студент і педагог; суб'єкт-суб'єктна взаємодія); оцінно-

результативного (критерії оцінювання якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання і результат – якісно підготовлений учитель технологій);

– *обґрунтовано* педагогічні умови забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (створення можливостей для кожного студента щодо виявлення та розвитку особистісних творчих якостей за профілем підготовки; відбір і структурування змісту психолого-педагогічних та професійно-практичних дисциплін на основі інтегрованості й інтердисциплінарності з акцентом на діяльність майбутнього вчителя; стимулювання мотивації студентів для одержання особистісно-значущого освітнього продукту в галузі педагогіки).

удосконалено:

– методику підготовки вчителів технологій, що передбачає практико-орієнтовані семінари та майстер-класи з вивчення особливостей організації навчання учнів; підготовку й проведення під час педагогічної практики відкритих уроків із залученням учнів до проектної діяльності; формування професійної самоорганізації, ключових компетентностей і педагогічної творчості;

– методику діагностики готовності підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання, що полягає у визначенні рівнів сформованості її структурних складових, оцінюванні їх, та на основі аналізу яких і здійснюється висновок щодо загального рівня готовності;

дістали подальшого розвитку:

– основні положення професійної підготовки майбутніх учителів технологій як відкритої, динамічної системи, однією зі складових якої є інтегроване навчання;

– теоретичні положення фундаменталізації освіти (впровадження інтегрованого навчання для розвитку в учителя узагальнених способів мислення й діяльності та формування системи загальнонаукових знань і

професійно важливих умінь і навичок), реалізація яких забезпечує підвищення якості підготовки майбутніх учителів технологій.

Заслуговують на увагу, у частині практичного значення одержаних **результатів**, розроблені: «Стандарт вищої освіти України першого бакалаврського рівня галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології)» (співавтор) та навчально-методичне забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (навчально-методичне забезпечення запроваджено в освітній процес педагогічних закладів вищої освіти для підвищення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання). Підготовлено навчальні посібники: «Креслення» (рекомендований Міністерством освіти і науки України), «Педагогічний коучинг» та навчальні програми: «Методологія і методи педагогічних досліджень», «Інженерна та комп'ютерна графіка», «Креслення», «Нарисна геометрія», «Методика навчання креслення», «Сучасні засоби навчання графічним дисциплінам», «Інноваційні технології у педагогічній освіті», «Історія трудового та професійного навчання», тощо. Матеріали дослідження, методичні рекомендації, навчальні програми можуть бути використані в професійній підготовці майбутніх учителів технологій, а також під час викладання курсів фахових дисциплін, у науково-дослідній роботі студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів та в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Дмитром Едуардовичем розроблено концепцію забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання; спроектовано, апробовано й впроваджено в освітній процес педагогічну систему забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання; науково обґрунтовано педагогічну систему цього процесу, програмно-методичне забезпечення та інструментальне оснащення якої дають змогу вдосконалювати фахову професійну підготовку майбутнього вчителя технологій у педагогічному закладі вищої освіти.

Переконливий список джерел та літератури, що нараховує 477 найменувань, що свідчить про володіння дисертантом найновішими науковими досягненнями у руслі обраної теми.

Додатки містять багатий у кількісному і якісному вимірі матеріал, котрий доповнює уявлення про практичне значення проведеного дослідження.

Таким чином, всі наведені факти вказують на те, що Кільдерову Дмитру Едуардовичу **вдалося досягти поставленої мети і розв'язати сформульовані завдання**.

Оцінюючи загалом позитивно хід та результати дослідження Д.Е. Кільдерова, вважаємо за необхідне звернути увагу на деякі **дискусійні питання і побажання**:

1. У підрозділі 1.1 здобувач детально розглядає рівні методологічних знань, від філософського і загально наукового до конкретно наукового і технологічного. При цьому, слід було б пояснити, як реалізується методологія дослідження професійної підготовки майбутнього вчителя технологій на різних рівнях.

2. Здобувач епізодично звертається до закордонного досвіду запровадження інтегрованого навчання. Дисертаційна праця виграла б, якби окремий підрозділ роботи був присвячений проблемам підготовки учителів технологій у розвинутих країнах світу.

3. Оскільки організувати інтегроване навчання неможливо без попередньої підготовки професорсько-викладацького складу, то бажано б було зазначити й особливості підготовки викладачів до роботи у нових умовах організації освітнього процесу.

4. Достатньо обґрунтованою є організаційно-педагогічна модель забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання, у той же час варто було б чіткіше вказати, як взаємозв'язані педагогічні умови визначені здобувачем та запропоновані етапи підготовки студентів.

5. У дисертації варто було б звернути увагу також на організацію самостійної роботи студентів в умовах інтегрованого навчання та на роль кураторів (наставники, тьюторів та ін.) в розробленій системі навчання.

6. На наш погляд, поза увагою автора залишилась проблема використання міжпредметних зв'язків та їх місце в умовах інтегрованого навчання.

Однак висловлені зауваження носять скоріше дискусійний характер.

Робота виконана на достатньо високому науковому рівні, містить різноплановий і ретельно опрацьований автором практичний матеріал. Є всі підстави вважати, що дисертаційне дослідження Кільдерова Дмитра Едуардовича на тему «Теоретичні і методичні засади забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання» є самостійним, завершеним науковим дослідженням актуальної педагогічної проблеми, відповідає вимогам п. 9, 11 – 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор Кільдеров Д. Е., заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,

декан технологічного факультету

Національного університету

«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

О.М. Торубара

Підпис професора О.М. Торубари завіряю

начальник відділу кадрів

НУЧК імені Т.Г. Шевченка

Л.Ф. Лук'яненко